

naslovna

hrvatski
europski
američki
festivali

knjige
časopisi
povijest
dvd arhiv
feljton

o nama
impressum
kontakt
potpora

kulisa.eu

NEZAVISNI FILM DEVEDESTIH

3. Hrvatski nezavisni film – David protiv Golijata: O filmovima *Nausikaja* Vicka Ruića, *Mondo Bobo* Gorana Rušinovića i *U okruženju* Stjepana Sabljaka

Piše:

Zlatko
Vidačković

kritike i eseji

- filmska glazba
- feljton: film i društvo
- feljton: motiv smrti u filmskoj umjetnosti
- feljton: svjetska književnost i film
- feljton: hrvatska književnost i film
- feljton: hrvatski nezavisni film

traži

Nezavisni film devedesetih godina prošlog stoljeća u Hrvatskoj postaje ključno sredstvo izraza i umjetničke reakcije na turbulentne društveno-političke promjene, ratne traume i financijska ograničenja u filmskoj industriji. Filmovi poput *Nausikaje* (1995) Vicka Ruića, *Mondo Bobo* (1997) Gorana Rušinovića i *U okruženju* (1998) Stjepana Sabljaka odražavaju kreativnost i inovativnost hrvatskih redatelja koji su se odmaknuli od mainstream produkcije kako bi istražili različite žanrove i estetike. Ova ostvarenja ne samo da su dala glas alternativnim pogledima na stvarnost već su i redefinirala smjer hrvatske kinematografije u kontekstu postkomunističke i postratne stvarnosti.

Nausikaja (1995) Vicka Ruića

N

Nausikaja je debitantski film Vicka Ruića, često smatran jednim od prvih pravih nezavisnih filmova u Hrvatskoj. U trenutku kada su redatelji u Hrvatskoj bili oprezni i nastojali osigurati financijski uspjeh svojih filmova, Ruić se odlučio na autorski pristup, ignorirajući komercijalne zahtjeve publike. Film je karakteriziran sporim ritmom, bogatim simbolizmom i gustim metaforama, čime je stvarao hermetični svijet koji se suprotstavljao očekivanjima kritike i gledatelja (Pavičić, 2002).

Kritike na film bile su oštre. Jurčić (2002) iz *Večernjeg lista* opisuje *Nausikaju* kao "pretencioznu grozotu", a glavni lik, Serafin, ocijenjen je kao dosadan i hermetičan. Iako su neke kritike istaknule Ruićevu hrabrost u suprotstavljanju trendovima, većina se fokusirala na stilsku i narativnu neujednačenost filma. No, unatoč negativnim reakcijama, *Nausikaja* se i dalje ističe kao primjer autora koji je želio stvoriti film prema vlastitoj viziji, bez obzira na tržišne zahtjeve.

Film je također značajan jer je realiziran gotovo isključivo privatnim sredstvima, što je bilo neuobičajeno za tadašnju hrvatsku filmsku scenu. Tek kasnije, Ministarstvo kulture uključilo se u financiranje, ali se film i dalje percipira kao simbol otpora institucionalnim modelima produkcije. Ova odluka omogućila je Ruiću da izgradi specifičnu poetiku, iako je ona naišla na nerazumijevanje šire javnosti.

Mondo Bobo (1997) Gorana Rušinovića

Goran Rušinović, kao jedan od rijetkih hrvatskih redatelja koji nisu završili formalnu filmsku akademiju, sa svojim filmom *Mondo Bobo* predstavlja izuzetan primjer nezavisne produkcije koja je uspjela probiti barijere i ostaviti trajan trag na domaćoj kinematografiji. Film je snimljen crno-bijelom tehnikom i produkcijski je podržan od strane lokalne uprave, uz vrlo ograničene resurse. Estetika filma podsjeća na radove američkog nezavisnog filma, posebno na stil Jima Jarmuscha, te se može smatrati suptilnim miksom američke i francuske filmske poetike (Pavičić, 1997).

Kritika je istaknula originalnost *Mondo Boba*, naglašavajući njegovu fragmentarnu naraciju i estetiku, koja uključuje neuobičajene kompozicije kadrova i kutove snimanja. Film je osvojio nekoliko nagrada na Pulskom filmskom festivalu, uključujući nagradu za najbolju režiju, čime je potvrđena njegova vrijednost unatoč početničkim nespretnostima redatelja-debitanta (Nenadić, 1997). Rušinovićev rad uspoređen je s poetikom Jean-Luca Godarda, što je omogućilo *Mondo Bobu* da stvori svojevrsni kulturni status među mlađom publikom, posebno studentima i mladim intelektualcima.

Osim što se estetski oslanjao na nezavisnu produkciju, film je koristio elemente popularne kulture, poput pojave poznatih hrvatskih glumaca i umjetnika, što je filmu dalo dodatni sloj autentičnosti i omogućilo njegovu prepoznatljivost unutar domaćeg filmskog miljea. Međutim, kritičari su istovremeno istaknuli da film pati od narativne neujednačenosti te da Rušinović još nije savladao vještinu balansiranja ritma usporenog tempa karakterističnog za Jarmuscha.

U okruženju (1998) Stjepana Sabljaka

U okruženju je ratni film Stjepana Sabljaka, snimljen s prijateljima, veteranima rata, što mu daje sirovu autentičnost. Film je specifičan po tome što je realiziran s vrlo skromnim resursima, koristeći pravu vojnu opremu i oružje, čime je dodatno naglašena njegova vjerodostojnost. Unatoč amaterskoj produkciji i niskom budžetu, film je postigao dinamične i uvjerljive prikaze borbenih scena (Muljević, 2019).

Kritičari su pohvalili Sabljakov trud i hrabrost u stvaranju ratnog filma u uvjetima koji su bili daleko od profesionalnih. Ovaj film je posebno važan jer se smatra prvim hrvatskim ratnim filmom koji je u potpunosti realiziran izvan okvira profesionalne filmske industrije. *U okruženju* je usprkos svojim tehničkim manama uspio dočarati iskustva ratnog života s autentičnošću koja je dotad bila rijetko viđena u hrvatskom filmu.

U filmskom kontekstu devedesetih, *U okruženju* se ističe kao pionirski poduhvat koji je uveo elemente akcijskog žanra, koji je dotad bio zanemaren na domaćoj sceni. Unatoč ograničenoj distribuciji i skromnoj tehničkoj izvedbi, film je ostao zapamćen po iskrenom prikazu ratne stvarnosti i po inovativnosti u produkcijskim uvjetima koje je Sabljak uspio organizirati.

Novi smjerovi razvoja

Tri analizirana filma predstavljaju različite aspekte nezavisnog filma devedesetih u Hrvatskoj, od hermetične art poetike preko stiliziranih crno-bijelih narativa do ratnih prikaza. *Nausikaja*, iako kritizirana zbog hermetičnosti, postavlja temelje za autorski film koji se odvaja od komercijalne produkcije. *Mondo Bobo* koristi elemente popularne kulture i estetske utjecaje američkog nezavisnog filma, dok *U okruženju* svojim autentičnim ratnim iskustvom unosi svježinu i inovativnost u prikazu ratne tematike. Ovi filmovi zajedno pružaju uvid u smjerove razvoja i izazove s kojima su se suočavali nezavisni autori u Hrvatskoj tijekom devedesetih.

© Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 20. listopada 2024.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.